

Lovforslag nr. L 7. Fremsat den 7. oktober 1998 af indenrigsministeren (Thorkild Simonsen)

Forslag

til

Lov om ændring af værnepligtsloven og lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde

(Ændring af reglerne om udelukkelse af straffede værnepligtige, delvis ændring af Værnepligtsnævnets funktion og sammensætning, udvidelse af fristen for ansøgning om overførelse til civilt arbejde m.v.)

§ 1

I værnepligtsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 190 af 2. april 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes som *stk. 3 og 4*:

»*Stk. 3.* Den, der er tilflyttet fra Færøerne eller Grønland efter at have haft ophold der i mindst 10 år, kan af indenrigsministeren eller den statsamtmand, indenrigsministeren bemyndiger til det, fritages for værnepligt. Ansøgning om fritagelse skal afgives senest 4 uger efter, at den værnepligtige har modtaget pålæg om at møde for sessionen, jf. § 13, stk. 2.

Stk. 4. Den, der møder for sessionen efter at være fritaget for værnepligt efter stk. 2 eller 3, er omfattet af lovgivningens bestemmelser om værnepligtige.«

2. § 4 affattes således:

»§ 4. Den, der ved dansk eller fremmed domstol er idømt ubetinget straf af fængsel i mindst 30 dage eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70, kan af sessionen udelukkes fra værnepligtstjeneste, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for, at han vil give anledning til disciplinære vanskeligheder eller besværliggørelse af tjenesten.

Stk. 2. Den, der i henhold til stk. 1 udelukkes fra værnepligtstjeneste, kan, når der er gået et år

fra sidste afgørelse, kræve, at sagen herom genoptages.

Stk. 3. Indenrigsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om udelukkelse fra værnepligtstjeneste.«

3. Efter § 4 indsættes:

»§ 4 a. Såfremt en værnepligtig, der har afsluttet den første samlede tjeneste, idømmes en sanktion som nævnt i § 4, stk. 1, kan vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, undlade at genindkalde den pågældende, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for, at han vil give anledning til disciplinære vanskeligheder eller besværliggørelse af tjenesten.

§ 4 b. Vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, kan til brug ved behandling af de i §§ 4 og 4 a nævnte sager afkræve Rigspolitechefen oplysninger om værnepligtiges strafbare forhold, herunder oplysninger i elektronisk form. Rigspolitechefen afgiver de pågældende oplysninger i form af straffeattester til offentlig brug.

Stk. 2. Såfremt en tjenstgørende værnepligtig idømmes en sanktion som nævnt i § 4, stk. 1, meddeler politiet dette til vedkommende minister.

Stk. 3. Til brug for afgørelse af sager efter §§ 4 eller 4 a videregives de i stk. 1 og 2 nævnte op-

lysninger til den myndighed, der skal træffe afgørelse i sagen.«

4. I § 7, stk. 3, ændres »(i Københavns og Frederiksberg kommuner henholdsvis borgerrepræsentationen og kommunalbestyrelsen)« til: »(i Københavns og Frederiksberg Kommuner af kommunalbestyrelsen)«.

5. Efter § 9 indsættes som ny kapiteloverskrift:

»Kapitel II a

Værnepligtsnævnet«.

6. § 10 affattes således:

»§ 10. Indenrigsministeren nedsætter et Værnepligtsnævn.

Stk. 2. Nævnet består af en formand, der skal være landsdommer eller opfyldte betingelserne for at blive udnævnt til landsdommer, og 10 andre medlemmer, hvoraf 5 medlemmer indstilles af Folketinget, 2 medlemmer indstilles af forsvarsministeren, 1 medlem indstilles af justitsministeren, 1 medlem indstilles af de værnepligtiges talsmandsorganer og 1 medlem udpeges af indenrigsministeren.

Stk. 3. Der udpeges en stedfortræder for hvert medlem.

Stk. 4. Medlemmer og stedfortrædere udpeges for 4 år ad gangen.

Stk. 5. Det af talsmandsorganerne indstillede medlem og stedfortræder udpeges dog for 1 år uden mulighed for genudpegning.«

7. § 11, stk. 1, affattes således:

»§ 11. Værnepligtsnævnet afgør

- 1) spørgsmål om fritagelse for værnepligtstjeneste efter § 3, stk. 1,
- 2) klager over sessionsafgørelser om udelukkelse fra værnepligtstjeneste efter § 4,
- 3) klager over udsættelsesafgørelser efter §§ 27 og 28,
- 4) spørgsmål om fritagelse for værnepligtstjeneste efter § 29 og
- 5) sager efter § 4, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.«

8. § 12, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter regler for Værnepligtsnævnets virksomhed.«

9. Efter § 24 indsættes i kapitel IV:

»§ 24 a. Til brug for værnepligtiges placering på tjenestesteder og inden for disse kan forsvars-

ministeren eller den myndighed, forsvarsministeren bemyndiger til det, hos Rigspolitichefen få oplyst, om værnepligtige, der er udtaget til den første samlede tjeneste, for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer er idømt ubetingede frihedsstraffe eller betingede frihedsstraffe eller domme uden straffastsættelse, herunder med vilkår om samfundstjeneste, eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70.

Stk. 2. Forsvarsministeren fastsætter regler om indhentelse af oplysninger i henhold til stk. 1, herunder indhentelse af oplysninger i elektronisk form, samt videregivelse af disse til værnepligtsuddannende myndigheder.

Stk. 3. Oplysninger, der er videregivet af politiet i medfør af § 4 b, stk. 2, kan videregives til den værnepligtsuddannende myndighed.«

10. Kapitel VI affattes således:

»Kapitel VI

Udsættelse med og fritagelse for værnepligtstjeneste

§ 27. Udskrevne værnepligtige kan gives udsættelse med møde til den første samlede tjeneste indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen af hensyn til deres uddannelse eller af andre grunde vil være af særlig betydning for dem.

§ 28. Efter det tidspunkt, der er nævnt i § 27, kan udsættelse med den første samlede tjeneste kun gives værnepligtige, der godtgør, at udsættelsen har væsentlig betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

Stk. 2. Udsættelsen gives for indtil 1 år ad gangen og kan, såfremt de i stk. 1 nævnte forhold stadig foreligger, gives for sammenlagt højst 3 år.

Stk. 3. I det omfang det er nødvendigt for at imødekomme forsvarrets og det statslige redningsberedskabs behov for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling, jf. § 24, gives udsættelse for indtil 1 år ad gangen og kan, såfremt de i stk. 1 nævnte forhold stadig foreligger, gives for sammenlagt højst 6 år.

§ 29. Værnepligtige kan fritages for værnepligtstjeneste, når de i medfør af § 28 har opnået sammenlagt 3 års udsættelse, såfremt de godtgør, at fritagelsen har afgørende betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

§ 30. Afgørelse om udsættelse i henhold til §§ 27 og 28 træffes af den myndighed, som af vedkommende minister er bemyndiget til det.

Stk. 2. Afgørelse efter stk. 1 kan af den værnepligtige indbringes for Værnepligtsnævnet. Afgørelsen kan ikke indbringes senere end 4 uger fra det tidspunkt, da den er meddelt den værnepligtige.

Stk. 3. Afgørelse om fritagelse i henhold til § 29 træffes af Værnepligtsnævnet efter indstilling fra vedkommende minister.

§ 30 a. Vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, kan give udsættelse til værnepligtige, som efter hjemsendelse fra den første samlede tjeneste genindkaldes, såfremt de godtgør, at de i § 27 anførte betingelser er til stede.«

§ 2

I lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde, jf. lovbekendtgørelse nr. 191 af 2. april 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, *stk. 1, 2. pkt.*, ændres »4 uger« til: »8 uger«.

2. § 4 affattes således:

»§ 4. Indenrigsministeren fastsætter regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige.

Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af administrationsomkostninger.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. januar 1999.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning.

Den del af lovforslaget, der vedrører ændring af værnepligtsloven, er en genfremsættelse af lovforslag nr. L 159, som indenrigsministeren fremsatte den 14. januar 1998. Bortset fra en ændring af lovens ikrafttrædelsestidspunkt er der ikke foretaget ændringer i denne del af lovforslaget.

Formålet med lovforslaget er navnlig ønsket om ændringer i værnepligtslovens bestemmelse om udelukkelse fra værnepligtstjeneste på grund af straf. Baggrunden herfor er anbefalinger i »Rapport om kriminelle værnepligtige i forsvaret«, som er afgivet i september 1996 af en af forsvarsministeren nedsat arbejdsgruppe. Herudover indeholder lovforslaget ændringer om færingers og grønlanderes værnepligtsforhold under ophold i Danmark, udvidelse af Værnepligtsnævnet samt omdannelse af dette til i det væsentligste at fungere som klagenævn og en tilføjelse om udvidet adgang til udsættelse for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling.

Endvidere foreslås i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde fristen på 4 uger for værnepligtige til at ansøge om overførelse til civilt arbejde efter modtagelse af indkaldelsesordre til tjeneste i forsvaret eller redningsberedskabet udvidet fra 4 til 8 uger. Endelig er der i lovforslaget indarbejdet en bemyndigelse til indenrigsministeren i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde til at fastsætte regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige og til at fastsætte regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af administrationsomkostninger.

2. Kriminelle værnepligtige i forsvaret.

Forsvarsministeren nedsatte i 1994 »Arbejdsgruppen vedrørende kriminelle værnepligtige i forsvaret« med blandt andet den opgave at vurdere og eventuelt stille forslag til ændring af kriterierne for udelukkelse af straffede personer fra værnepligtstjeneste. Endvidere skulle arbejdsgruppen vurdere behovet for, at

forsvaret i videre omfang får oplysninger om værnepligtiges kriminelle forhold, og at sådanne oplysninger videregives til det niveau, som uddanner de værnepligtige.

I rapporten peger arbejdsgruppen blandt andet på, at varigheden af den første samlede værnepligtstjeneste er beskåret gennem de senere år, hvilket medfører øget behov for optimal udnyttelse af uddannelsesiden og de ressourcer, der er til rådighed. Der peges videre på, at den øgede FN-indsats nødvendiggør en mere intensiv uddannelse. Den disciplinære uro og forbrug af foresattes tid, som dårligt tilpassede værnepligtige giver anledning til, opleves af de værnepligtsuddannende myndigheder som mere påtrængende end tidligere.

Arbejdsgruppen lægger vægt på hensynet til, at de øvrige værnepligtige kan aftjene deres værnepligt uden at få tjenesten unødigt besværliggjort af uheldig adfærd fra dårligt tilpassede værnepligtiges side.

Endvidere anfører arbejdsgruppen, at undersøgelser i forsvaret har vist, at chefen for en værnepligtsenhed bruger en stor del af sin tid til administration på gruppen af tidligere straffede. Uddannelsesresultatet er klart dårligere for værnepligtige med mange straffedomme, og værnepligtige med højere straffe giver ofte anledning til motivationsproblemer.

Ved vurderingen af, hvilken straffængde inden for straffearten ubetinget fængsel, der burde anbefales som ny udelukkelsesgrænse, finder arbejdsgruppen, at den samlede kriminalitetsprofil for personer i den relevante aldersgruppe med en given frihedsstraf som strengeste sanktion er af væsentlig betydning. Arbejdsgruppen fik derfor foretaget en undersøgelse af, i hvilket omfang unge mænd i alderen fra 18 til 20 år, der er idømt ubetinget fængselsstraf inden for et interval fra 30 dage og op til 3 måneder, i øvrigt er kriminel belastede. Undersøgelsen viste, at de pågældende for en stor dels vedkommende tillige var pålagt andre sanktioner. Blandt personer med en længstestraf på 30 dage havde over 50% af gruppen yderligere straffe. Andelen af personer med »forstraffe« steg med længstestraffens størrelse.

Efter arbejdsgruppens opfattelse tegner statistikken et billede af en gruppe personer, der har tilpasningsvanskeligheder i et sådant omfang, at rejsning af udelukkelsessag for et flertals vedkommende vil være relevant for at undgå en forventelig besværliggørelse af tjenesten i tilfælde af de pågældendes indkaldelse. Arbejdsgruppen finder det på den baggrund forsvarligt at foreslå, at der gives adgang til at rejse udelukkelsessag mod værnepligtige, der er idømt ubetinget fængselsstraf (minimum 30 dage).

Den nuværende grænse på 5 måneders ubetinget fængsel for forsættelig lovovertrædelse, som er grundlag for rejsning af udelukkelsessag efter værnepligtslovens § 4, blev fastlagt allerede i 1954. Ved vedtagelse af værnepligtsloven i 1980 blev kriteriet for rejsning af sag udvidet med dom om forvaring efter straffelovens § 70.

Med lovforslaget tilgodeses behovet for at justere udelukkelsesgrænsen. Det foreslås på baggrund af rapportens anbefaling, at grænsen for rejsning af en udelukkelsessag nedsættes til ubetinget fængsel i 30 dage, medens dom om forvaring efter straffelovens § 70 bibeholdes.

Det foreslås videre, at også dom om særforanstaltninger i medfør af straffelovens § 68 (institutionsanbringelse, psykiatrisk behandling, afvænnning m.v.), jf. § 16 (utilregnelighed som følge af sindssygdom eller mental retardering i højere grad m.v.), og i medfør af § 69 (mangelfuld udvikling m.v.) bør medføre rejsning af en udelukkelsessag.

Det er Indenrigsministeriets opfattelse, at det nuværende system, hvorefter visse straffeoplysninger om alle værnepligtige mellem 17 og 32 år automatisk via Indenrigsministeriet tilgår de værnepligtsadministrerende statsamter, uanset om indkaldelse af de pågældende vil finde sted eller ej, er overdimensioneret og bør erstattes af et system, hvor straffeoplysninger kun stilles til rådighed, når det konkrete behov foreligger. Det vil som hovedregel sige i forbindelse med fordelingen, jf. værnepligtslovens § 22, hvor det afgøres, hvem der skal indkaldes. Det foreslås derfor, at straffeoplysninger kun indhentes om værnepligtige, for hvem en indkaldelse er aktuel. Derved undlades rejsning af sag mod værnepligtige, som ikke skal indkaldes, enten fordi de af sessionen erklæres uegnet, eller fordi de overføres til redningsberedskabets personelreserve, som ikke indkaldes i fredstid.

Dette system foreslås suppleret med en ordning, hvorefter værnepligtige, som er idømt sanktioner, der vil udløse en udelukkelsessag, gives mulighed for efter eget ønske at få en sådan sag afgjort allerede inden fordelings tidspunktet.

Da tidsrummet mellem fordelingen og mødedagen udgør fra 4 måneder og i særlige tilfælde op til flere år på grund af udsættelse, vil der med den foreslåede ændring være behov for en fornyet indhentelse af straffeoplysninger i umiddelbar tilknytning til mødedagen.

På baggrund af arbejdsgruppens anbefaling foreslås for tjenstgørende værnepligtiges vedkommende hjemmel givet til politiet til at meddele vedkommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren) eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, oplysninger om sanktioner, der medfører rejsning af udelukkelsessag, og at disse oplysninger kan videregives til de værnepligtsuddannende myndigheder samt de værnepligtsadministrerende statsamter, som varetager sekretariatsfunktionen for sessionen.

For værnepligtige, der har afsluttet den første samlede tjeneste, foreslås, at vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, indhenter oplysninger om sanktioner til brug ved vurdering af, hvorvidt genindkaldelse bør finde sted eller ej. Det er således ikke sessionen, men vedkommende minister eller den myndighed, ministeren har bemyndiget til det, der tager stilling i sager, som vedrører værnepligtige, der påregnes genindkaldt.

Arbejdsgruppen peger på, at ukendskab til de værnepligtiges eventuelle straffe indebærer en væsentlig risiko for, at et uacceptabelt antal tidligere straffede værnepligtige koncentrerer sig på de samme tjenestesteder, hvilket kan medføre en uhensigtsmæssig enkadrering (fordeling på enheder og funktioner). Ud over at have indflydelse på uddannelsesniveaet kan en uheldig sammensætning af enhederne tillige resultere i en utilsigtet påvirkning af ikke-straffede værnepligtiges tjeneste. Til dette synspunkt slutter sig forretningsudvalgene for værnepligtige i forsvaret, som tillige påpeger, at tilstedeværelse af visse kategorier af straffede (for eksempel voldsdømte) gennem truende adfærd ofte kan være til skade for kammeratskabet blandt de værnepligtige.

Med henblik på at forhindre koncentration af straffede værnepligtige foreslås det på baggrund af arbejdsgruppens anbefaling at give fordelingsmyndigheden adgang til oplysninger om ikendte sanktioner (ubetingede frihedsstraffe eller betingede frihedsstraffe eller domme uden straffastsættelse, herunder med vilkår om samfundstjeneste, eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70 for overtrædelse af henholdsvis straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer) i form af en markering og uden angivelse af, hvad de pågældende nærmere er dømt for. Det foreslås videre, at ovennævnte oplysninger stadig i form af markering - videregives til de uddan-

nende myndigheder i henholdsvis forsvaret (regimenter, Søværnets Grundskole og visse flyvestationer) og Beredskabsstyrelsen, der uden at videregive oplysningerne påser, at de værnepligtige fordeles ligeligt på enheder, stuer m.v. Det er herved klart forudsat, at enheder, hvor den egentlige værnepligtsuddannelse finder sted, eksempelvis kompagnier og eskadriller i forsvaret samt beredskabscentre i det statslige redningsberedskab, ikke får kendskab til straffeoplysninger.

Forsvarsministeriet har skønnet, at det forventede antal udelukkelsessager, som sessionerne må forventes at skulle behandle efter gennemførelse af ændringen, vil udgøre mindre end 400 pr. år med baggrund i det nuværende antal indkaldte værnepligtige. Antallet af sager vil efter skønnet svare til cirka en fordobling i forhold til det nuværende antal.

3. Færingers og grønlænderes værnepligtsforhold.

Færing og grønlændere er omfattet af værnepligtslovens regler om værnepligt under ophold i Danmark. Den gældende administrative praksis hviler på en regeringsbeslutning fra 1963, hvorefter færing og grønlændere kan fritages for værnepligt, hvis de hører til den faste befolkning, og deres ophold i Danmark er midlertidigt. Efter praksis kræves, at mindst én af forældrene er født på Færøerne eller i Grønland.

Baggrunden for fritagelsesordningen har hvilet på den opfattelse, at unge færing og grønlændere ikke skulle omfattes af værnepligten, når de tog til Danmark for at uddanne sig eller på anden måde skaffe sig grundlag for at etablere sig i deres hjemstavn.

Administrationen af ordningen har gennem årene givet de værnepligtsadministrerende statsamter betydelige problemer. Såvel afstammingskriteriet, der næppe kan siges at være dækkende for opfattelsen af, hvem der er færing eller grønlænder, som kriteriet om midlertidigt ophold er vanskeligt at administrere.

I regeringsbeslutningen er forudsat en betydelig liberalitet i bedømmelsen af den afstammingsmæssige status og det midlertidige ophold. Der foreslås derfor lovfæstet en regel om, at opfyldelse af et opholdskriterium (modsat afstammingskriterium) kan føre til fritagelse for værnepligtstjeneste.

Forslaget vil forenkle administrationen, ligesom værnepligtige, der omfattes af reglen, på forhånd kan få en klar vejledning om værnepligtsmæssige forhold under ophold i Danmark.

Talmæssigt udgør færing og grønlændere en ringe del af værnepligtsmassen. I 1997 blev omkring 350 fritaget for værnepligt. Dette tal ville efter en sessionsbehandling svare til cirka 200 egnede værnepligti-

ge, hvoraf cirka halvdelen vil blive overført til redningsberedskabets personelreserve uden indkaldelse.

Det bemærkes, at Indenrigsministeriets overvejelser på dette område har været forelagt landsstyret på Færøerne og landsstyret i Grønland, hvad der ikke har givet anledning til bemærkninger.

4. Delvis ændring af Værnepligtsnævnets funktion.

Værnepligtsnævnet, som blev oprettet i 1954, foreslås omdannet til i det væsentligste at fungere som klagenævn.

Sager, der vedrører udsættelse med den første samlede tjeneste, og som knytter sig til værnepligtslovens § 28, forelægges i dag med en begrundet indstilling på den respektive ministers vegne for Værnepligtsnævnet af de værnepligtsadministrerende myndigheder (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering, Beredskabsstyrelsen og Militærnægteradministrationen). Sagerne omfatter dels »rutinesager« (hensyn til uddannelse), hvor myndighedernes indstilling altid er fulgt, dels »tunge sager« (hensyn til egentlige velfærdstruende forhold), hvor indstillingerne næsten altid følges.

Den foreslåede ændring, hvorefter kompetencen til at meddele udsættelse efter værnepligtslovens § 28 henlægges til de værnepligtsadministrerende myndigheder, vil ud over en langt enklere og mindre ressourcerekrævende administration betyde, at værnepligtige får behandlet deres udsættelsesansøgninger hurtigere. Desuden vil nævnets virksomhed fjerne sig fra at behandle rutinesager til i højere grad at behandle egentlige klagesager. Derudover skønnes forslaget at medvirke til en mere ensartet praksis i de værnepligtsadministrerende myndigheders afgørelser af udsættelsesansøgninger efter værnepligtslovens § 27.

Den bestående enkompetence for nævnet til at meddele fritagelse for værnepligtstjeneste efter værnepligtslovens § 3, stk. 1, og § 29 fastholdes, ligesom nævnet som hidtil skal fungere som klageinstans over sessionsafgørelser om udelukkelse fra værnepligtstjeneste, jf. værnepligtslovens § 4. Endelig skal nævnet som hidtil behandle sager efter § 4, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.

Det foreslås, at formanden - af hensyn til nævnets funktion som klageorgan - skal være landsdommer eller opfylde betingelserne for at blive udnævnt til landsdommer.

Det er endvidere hensigten at udvide Værnepligtsnævnet, hvorefter Folketinget indstiller 5 medlemmer mod det nuværende antal på 4. Desuden foreslås nævnet udvidet med et medlem, der udpeges efter indstilling fra de værnepligtiges talsmandsorganer.

De værnepligtiges centrale talsmandsorganer består af forretningsudvalget for værnepligtige menige talsmænd i forsvaret henholdsvis forretningsudvalget for værnepligtige befalingsmænd og elever i forsvaret (der i denne sammenhæng betragtes som ét talsmandsorgan), landstalsmandsudvalget for menige i Beredskabskorpset og Militærnægternes Landskontaktudvalg. For det af disse talsmandsorganer indstillede medlem og stedfortræder gælder, at vedkommende udpeges for en et-årig periode uden mulighed for genudpegning.

Endelig reguleres efter forslaget kompetencen til at meddele udsættelse til værnepligtige, der har aftjent den første samlede tjeneste. Loven er uklar på dette område, hvad der på baggrund af en konkret sag har udløst en henstilling fra Folketingets Ombudsmand om ved en kommende lovændring at fastsætte regler for området. Det foreslås derfor, at det er vedkommende minister, eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, der kan meddele udsættelse til værnepligtige, der efter den første samlede tjeneste skal genindkaldes.

Det forudsættes, at Folketingets Ombudsmand fortsat skal have indseende med Værnepligtsnævnets virksomhed.

5. Udvidet adgang til udsættelse for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling.

Efter værnepligtslovens § 24 kan de almindelige fordelingsregler fraviges i det omfang, det er nødvendigt for at imødekomme forsvarets og redningsberedskabets behov for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling. Til denne gruppe hører blandt andet værnepligtige, som er i gang med en lægeuddannelse, og som typisk afslutter medicinstudiet i en sen alder, hvor lovens regler om udsættelse ikke slår til. Efter værnepligtslovens § 28 kan udsættelse gives for sammenlagt højst 3 år efter udgangen af det år, i hvilket den værnepligtige fylder 26 år. De 3 år foreslås udvidet til 6 år for gruppen af værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling. Sådanne værnepligtige vil dog som andre værnepligtige kunne opnå fritagelse for værnepligtstjeneste, når de efter værnepligtslovens § 28 har opnået sammenlagt 3 års udsættelse og samtidig godtgør, at fritagelsen har afgørende betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

6. Udvidet frist ved ansøgning om overførelse til civilt arbejde.

Efter § 2, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde skal ansøgning om overførelse til ci-

vilt arbejde være indsendt til indenrigsministeren inden 4 uger efter modtagelse af indkaldelsesordre til tjeneste i forsvaret eller redningsberedskabet.

Fristen på 4 uger foreslås udvidet til 8 uger for at give de værnepligtige bedre tid til at overveje deres stillingtagen til værnepligtstjenesten.

7. Bemyndigelse til indenrigsministeren til at fastsætte regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige og til at fastsætte regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af administrationsomkostninger.

Efter § 4 i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde fastsætter indenrigsministeren med tilslutning fra Folketingets Finansudvalg regler om de civile værnepligtiges aflønning og andre ydelser.

Den årlige regulering af ydelser til civile værnepligtige er siden finansåret 1989 efter anmodning fra Finansministeriet sket med hjemmel i tekstanmærkning til finansloven. Forslaget medfører, at tekstanmærkningen, der supplerer loven, udgår af finansloven. Dette er i overensstemmelse med en tilkendegivelse fra Folketingets Finansudvalg om at begrænse antallet af tekstanmærkninger mest muligt.

Samtidig foreslås indført en bemyndigelse til indenrigsministeren til at fastsætte regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af Militærnægteradministrationens administrationsomkostninger.

8. Høring.

Forslag nr. L 159 til lov om ændring af værnepligtsloven har været forelagt Arbejdsministeriet, Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet, Sundhedsministeriet, Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Færøernes Hjemmestyre, Grønlands Hjemmestyre, Værnepligtsnævnet, Beredskabsstyrelsen, Militærnægteradministrationen og de værnepligt-administrerende statsamter.

Forslag til lov om ændring af værnepligtsloven og lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde har været forelagt Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet, Beredskabsstyrelsen, Militærnægteradministrationen og de værnepligtiges talsmandsorganer. Forslaget har til orientering været sendt til Arbejdsministeriet, Sundhedsministeriet, Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Færøernes Hjemmestyre, Grønlands Hjemmestyre, Værnepligtsnævnet og de værnepligtsadministrerende statsamter.

9. Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser m.v.

Rigspolitichefen har i »Rapport om kriminelle værnepligtige i forsvaret« skønnet, at ændringen i værnepligtslovens § 4 medfører udviklingsomkostninger til en diskettebaseret edb-løsning til brug for undersøgelse (screening) af værnepligtige i Det Centrale Kriminalregister. Omkostningerne skønnes at andrage et engangsbeløb på cirka 100.000 kr. og de samlede driftsomkostninger til cirka 60.000 kr. årligt. Det bemærkes, at dette skøn baserer sig på arbejdsgruppens anbefaling, hvorefter alle værnepligtige skulle screenes og ikke, som indeholdt i forslaget, kun værnepligtige, for hvem en indkaldelse bliver aktuel.

Antallet af sager, som efter værnepligtslovens § 4 skal rejses af de værnepligtsadministrerende statsamter, skønnes at svare til en fordobling i forhold til det nuværende antal. Det hermed øgede ressourceforbrug skønnes dog at modsvares af en forenklet og mindre ressourcekrævende administration vedrørende færinger og grønlændere.

De merudgifter, som forslaget medfører, kan afholdes inden for Indenrigsministeriets og Forsvarsministeriets økonomiske rammer.

Lovforslaget medfører ikke administrative og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet eller miljømæssige konsekvenser.

10. Forholdet til EU-retten.

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1.

Det foreslås, at færinger og grønlændere kan fritages for værnepligt, selvom de tager bopæl i Danmark. Det foreslås endvidere, at såfremt en værnepligtig efter at være fritaget for værnepligt - enten fordi han som dobbelt statsborger har aftjent værnepligt i sit andet statsborgerland, eller fordi han er færing eller grønlænder - alligevel møder for sessionen, vil han være omfattet af lovgivningens bestemmelser om værnepligtige.

Med stk. 3 foreslås, at den, der har boet enten på Færøerne eller i Grønland i mindst 10 år inden tilflytningen til Danmark, af indenrigsministeren eller den statsamtmand, indenrigsministeren bemyndiger til det, kan fritages for værnepligt. Reglen vil i praksis omfatte langt størstedelen af de unge mænd, der er født og opvokset på Færøerne og i Grønland. Det er herved uden betydning, om de er af dansk afstamning

eller ej. Den, hvis forældre begge er danske, men som har boet på Færøerne eller i Grønland i mindst 10 år, kan få en sådan tilknytning til disse dele af riget, at han har grund til at opfatte sig som tilhørende den færøske eller grønlandske befolkning. Det er ikke afgørende, om den pågældende har boet på Færøerne eller i Grønland i en sammenhængende periode af mindst 10 år, eller om han over flere omgange har opnået sammenlagt mindst 10 års ophold.

Ansøgning om fritagelse skal ifølge forslaget afgives senest 4 uger efter, at den værnepligtige har modtaget pålæg om at møde for sessionen. Skulle der herske tvivl om, hvorvidt den værnepligtige opfylder betingelsen for fritagelse, vil han blive anmodet om at fremskaffe dokumentation for, at han har haft ophold på Færøerne eller i Grønland i sammenlagt mindst 10 år.

Efter lovens § 1, stk. 2, kan en værnepligtig, der til lige er statsborger i en fremmed stat, fritages for værnepligt, såfremt dette er fastsat ved gensidig overenskomst med den pågældende stat. Med indførelse af stk. 4 præciseres, at såfremt en dobbelt statsborger eller en færing eller grønlænder efter at være fritaget for værnepligt efter § 1, stk. 2 eller 3, af egen drift møder for sessionen, vil han blive omfattet af lovgivningens bestemmelser om værnepligtige. Hermed tilgodeses den værnepligtsuddannende myndigheds behov for at kunne fastholde en udskrevet værnepligtig, som er fordelt til tjeneste hos den pågældende myndighed.

Til nr. 2.

Med bestemmelsen foreslås, at grænsen for sessionens mulighed for at udelukke en værnepligtig på grund af straf sænkes. Efter lovens § 4, stk. 1, skal en værnepligtig for forsætlig lovovertrædelse ved dansk eller fremmed domstol være idømt en straf af fængsel i mindst 5 måneder eller forvaring efter straffelovens § 70, før sessionen tager stilling til, om den pågældende skal udelukkes.

På baggrund af anbefalinger i rapporten om kriminelle værnepligtige i forsvaret foreslås udelukkelsesgrænsen i § 4, stk. 1, ændret fra 5 måneders ubetinget fængsel til 30 dages ubetinget fængsel.

Det foreslås endvidere, at både værnepligtige, der er idømt sanktioner efter straffelovens §§ 68 og 69, og værnepligtige, der er idømt forvaring efter straffelovens § 70, af sessionen kan udelukkes fra aftjening af værnepligt.

Om en sanktion er idømt for forsætlig eller uagtsom lovovertrædelse vil efter forslaget ikke længere være afgørende for, om sessionen skal rejse sag om udelukkelse.

F. t. l. vedr. værnepligtsloven m.v.

Med indsættelse af § 4, stk. 3, bemyndiges indenrigsministeren til at fastsætte regler for behandlingen af udelukkelsessager, herunder for det skøn der skal udøves i forbindelse med sagens afgørelse.

Det vil af reglerne blandt andet fremgå, at den enkelte værnepligtige skal bedømmes individuelt, og at det ikke er den pådømte lovovertrædelses grovhed og straffens størrelse, der alene bestemmer, om en straffet værnepligtig skal udelukkes fra værnepligtstjeneste. Det skal ud fra et helhedsindtryk af den værnepligtige nøje vurderes, om udelukkelse fra værnepligtstjeneste er påkrævet.

Det vil endvidere fremgå, hvilke forhold der taler for ikke-udelukkelse (straf for et enkeltstående forhold, uagtsomme forhold og gode personlige forhold), og hvilke der taler for udelukkelse (tilbagefaldende kriminalitet, domme vedrørende volds-, våben- og narkotikakriminalitet og forhold, der i øvrigt er åbenbart uforenelig med de krav, som værnepligtsuddannelsen og hensynet til lang tids samvær med andre indkaldte stiller).

Med henblik på at sikre en ensartet praksis for sessionernes bedømmelse af udelukkelsessager vil Innenrigsministeriet løbende følge sessionernes afgørelser og om fornødent drøfte disse med de værnepligtssadministrerende statsamter.

Til nr. 3.

Hvis en værnepligtig efter afslutning af den første samlede tjeneste (for tiden fra 4 til 12 måneder for menige i forsvaret, 3 til 6 måneder for menige i det statslige redningsberedskab, fra 11 til 24 måneder for befalingsmænd i forsvaret og 15 måneder for delingsførere og befalingsmænd af reserven i det statslige redningsberedskab) idømmes en sanktion som nævnt i nr. 2, foreslås det med § 4 a, at vedkommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren) eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det (eksempelvis de operative kommandoer i forsvaret samt Beredskabsstyrelsen og Militærnægteradministrationen), afgør, om genindkaldelse skal undlades.

Myndigheden kan således vurdere, om straffe eller særforanstaltninger efter straffelovens §§ 68-70, der er ikendt en værnepligtig efter den første samlede tjeneste, vil være uforenelig med den tjeneste, som den pågældende forudsættes at udføre under en genindkaldelse.

Samtidig med indførelse af nye grænser for rejsning af sager om udelukkelse fra værnepligtstjeneste på grund af straf eller særforanstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 foreslås det at ændre proceduren for rejsning af udelukkelsessager, således at der som ho-

vedregel kun skal rejses sager om udelukkelse mod de værnepligtige, der rent faktisk skal indkaldes. Over for dem, der af sessionen erklæres for uegnet til værnepligtstjeneste eller ved fordelingen overføres til redningsberedskabets personelreserve (trækker »fri-nummer«), skal der således ikke fremover rejses udelukkelsessag.

Der vil først og fremmest være tale om, at de værnepligtige, der skal indkaldes til den første samlede tjeneste eller skal genindkaldes, undersøges for relevante domme hos Rigspolitichefen (Det Centrale Kriminalregister).

Såfremt en udskrevet værnepligtig, der er bestemt til indkaldelse til den første samlede tjeneste, har en dom, der kan medføre udelukkelse, vil straffeattest til offentlig brug via fordelingsmyndigheden (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering) tilgå sessionen til brug for dennes vurdering af, om den værnepligtige skal udelukkes. Sessionen kan om fornødent indhente særakter og retsbogsudskrifter samt udtalelser fra Kriminalforsorgen.

En udskrevet værnepligtig, der er fordelt til redningsberedskabets personelreserve, men som efterfølgende ønsker at indgå en aftale om aftjening af værnepligt i forsvaret eller det statslige redningsberedskab, vil blive undersøgt for relevante domme i Det Centrale Kriminalregister, inden en aftale indgås. Såfremt der foreligger en dom, der kan medføre udelukkelse, oversendes straffeattest til offentlig brug til indkaldelsesmyndigheden (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering eller Beredskabsstyrelsen), som videresender denne til sessionen med henblik på rejsning af udelukkelsessag.

I forbindelse med mødet til værnepligtstjeneste, som kan ligge fra 4 måneder til flere år efter fordelingsstidspunktet, vil den pågældende indkaldelsesmyndighed (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering, Beredskabsstyrelsen eller Militærnægteradministrationen) undersøge, om den værnepligtige siden sidste undersøgelse i Det Centrale Kriminalregister er idømt en sanktion, som medfører rejsning af en udelukkelsessag. I bekræftende fald vil straffeattest til offentlig brug blive oversendt til sessionen.

En straffet værnepligtig kan over for statsamtet begære, at sessionen allerede ved den ordinære sessionsbehandling skal tage stilling til, hvorvidt udelukkelse på grund af straf skal finde sted eller ej, jf. lovens § 13, stk. 3. Sessionen vil i givet fald med hjemmel i lovens § 14, stk. 1, 2. pkt., indhente de fornødne oplysninger til brug for behandling af udelukkelsessagen.

Med § 4 b, stk. 1, 1. pkt., foreslås hjemmel givet til, at vedkommende minister (forsvarsministeren hen-

holdsvis indenrigsministeren) eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, til brug ved behandling af de i nr. 2 og 3 nævnte sager kan afkræve Rigspolitechefen oplysninger om værnepligtiges strafbare forhold, herunder oplysninger i elektronisk form.

Med § 4 b, stk. 1, 2. pkt., præciseres, at Rigspolitechefen videregiver de pågældende straffeoplysninger i form af straffeattester til offentlig brug. Der er således tale om de oplysninger, der på undersøgelsestidspunktet fremgår af afgørelsesregistret i Det Centrale Kriminalregister. Der vil kun blive videregivet straffeattester vedrørende undersøgte værnepligtige, hvor der skal rejses sag om udelukkelse efter § 4, eller hvor der efter § 4 a skal træffes beslutning om, hvorvidt genindkaldelse skal finde sted eller ej.

Med § 4 b, stk. 2, får politiet pligt til straks at underrette vedkommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren), såfremt en værnepligtig i den periode, hvor han gør tjeneste, idømmes en sanktion, der kan medføre udelukkelse fra værnepligtstjeneste.

§ 4 b, stk. 3, giver hjemmel til, at oplysninger som nævnt i stk. 1 og 2 kan videregives til sessionen til brug for behandling af sager om udelukkelse efter § 4. Endvidere hjemles videregivelse af oplysninger til den myndighed, der i henhold til § 4 a skal afgøre, hvorvidt genindkaldelse skal finde sted.

Til nr. 4.

Ændringen af lovens § 7, stk. 3, er en følge af vedtagelse af lov nr. 231 af 2. april 1997 om ændring af lov om kommunernes styrelse (Københavns Kommunes inddragelse under loven).

Til nr. 5.

Af redaktionelle grunde foreslås lovens hidtidige kapitel II, Udskrivningsmyndighederne, opdelt i to kapitler, således at §§ 6-9 udgør kapitel II, Udskrivningsmyndighederne, og §§ 10-12 kapitel II a, Værnepligtsnævnet.

Til nr. 6.

Det foreslås, at Værnepligtsnævnets formand skal være landsdommer eller opfylde betingelserne for at blive udnævnt til landsdommer. Forslaget er medtaget under hensyn til forslaget i nr. 10, hvorefter Værnepligtsnævnet omdannes til hovedsageligt at skulle behandle klager over myndighedsafgørelser. Det foreslås videre at udvide Værnepligtsnævnet fra 9 medlemmer til 11 medlemmer, hvorefter Folketinget skal indstille 5 medlemmer mod de nuværende 4. Desuden foreslås udpeget et medlem efter indstilling fra de værnepligtiges talsmandsorganer.

Det af talsmandsorganerne udpegede medlem og stedfortræder foreslås udpeget for en et-årig periode uden mulighed for genudpegning. Den således foreslåede udpegningsperiode, som blandt andet indebærer, at en værnepligtig efter hjemsendelsen kan færdiggøre sin periode i nævnet, beror på forhandlinger med repræsentanter for de centrale talsmandsorganer, som ud over at foreslå en et-årig periode har anbefalet en model, hvorefter de værnepligtiges repræsentant og stedfortræder på udpegningsstidspunktet skal være tjenstgørende værnepligtige samt være medlem af førnævnte talsmandsorganer. Talsmandsorganerne har endvidere anbefalet, at de på skift repræsenteres i Værnepligtsnævnet og således, at det ordinære medlem og stedfortræderen ikke repræsenterer det samme talsmandsorgan. På denne baggrund har talsmandsorganerne og Indenrigsministeriet opnået enighed om en rotationsplan.

Til nr. 7.

I lovens § 11, stk. 1, anføres Værnepligtsnævnets opgaver. Af redaktionelle årsager foreslås rækkefølgen af opgaverne ændret.

På grund af den i lovforslagets nr. 10 foreslåede ændring af kompetencen til at meddele udsættelse med aftjening af værnepligt bestemmes det i stk. 1, nr. 3, at Værnepligtsnævnet afgør klager over udsættelsesafgørelser efter §§ 27 og 28. Der foreslås ikke andre ændringer i nævnets kompetence.

Til nr. 8.

Med bestemmelsen præciseres indenrigsministerens adgang til i en bekendtgørelse at regulere Værnepligtsnævnets virksomhed.

Til nr. 9.

I rapporten om kriminelle værnepligtige i forsvaret anbefales det, at straffede værnepligtige placeres mere ligeligt på tjenestesteder og inden for disse.

Med § 24 a, stk. 1, foreslås, at forsvarsministeren eller den myndighed, forsvarsministeren bemyndiger til det, hos Rigspolitechefen (Det Centrale Kriminalregister) kan få oplyst, om værnepligtige, der er udtaget (fordelt) til den første samlede tjeneste, for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer er idømt ubetingede frihedsstraffe eller betingede frihedsstraffe eller domme uden strafastsættelse, herunder med vilkår om samfundstjeneste, eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70. Bødestrafte er holdt ude fra reglen, idet langt hovedparten af sådanne afgørelser vil angå bagatelagtig kriminalitet. Oplysninger vil blive givet fra Det Centrale Kriminalregister til Forsvarsministeriet

(i praksis fordelingsmyndigheden, Forsvarets Værnepligt og Rekruttering) alene i form af en særlig markering, hvoraf det udelukkende fremgår, at den værnepligtige er idømt en af de relevante sanktioner. Ved placering af de værnepligtige kan det således sikres, at kriminelt belastede værnepligtige fordeles ligeligt.

Det hjemles endvidere, at de værnepligtsuddannende myndigheder (regimenter i hæren, Søværnets Grundskole og visse flyvestationer samt Beredskabsstyrelsen) med den særlige markering kan modtage oplysning om, hvilke værnepligtige der er idømt en af de relevante sanktioner. De værnepligtsuddannende myndigheder kan herefter på centralt niveau sikre, at kriminelt belastede værnepligtige ikke koncentrerer sig i samme enhed.

Med ordningen forudsættes det, at markeringer af de værnepligtiges strafbare forhold ikke videregives til det personel, som forestår den egentlige uddannelse af de værnepligtige.

§ 24 a, stk. 2, bestemmer, at forsvarsministeren fastsætter regler om indhentelse af oplysninger i henhold til stk. 1, herunder indhentelse i elektronisk form, samt videregivelse af disse oplysninger til de værnepligtsuddannende myndigheder.

§ 24 a, stk. 3, bestemmer, at oplysninger, der er videregivet af politiet i medfør af § 4 b, stk. 2, kan videregives til den værnepligtsuddannende myndighed. Bestemmelsen, der vedrører tjenstgørende værnepligtige, er medtaget for at sikre, at den værnepligtsuddannende enhed kan modtage oplysning om, at en værnepligtig er idømt en straf af minimum 30 dages fængsel eller særforanstaltninger efter straffelovens §§ 68-70. I sådanne tilfælde har den værnepligtsuddannende enhed behov for at revurdere den værnepligtiges funktion, herunder adgang til våben og ammunition.

Til nr. 10.

Kapitel VI i loven regulerer mulighederne for udsættelse med og fritagelse for værnepligtstjeneste. De foreslåede ændringer af §§ 27, 28 og 30 medfører, at de myndigheder, der af vedkommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren) er bemyndiget til det (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering, Beredskabsstyrelsen og Militærnægteradministrationen) træffer afgørelse i alle sager om udsættelse med aftjening af den første samlede tjeneste - uanset den værnepligtiges alder. Sådanne afgørelser kan efter forslaget § 30, stk. 2, påklages til Værnepligtsnævnet. Der foreslås med § 28, stk. 3, en ny regel om, at værnepligtige med særlige uddannelser eller livsstillinger kan få udsættelse i længere tid end øvrige værnepligtige. Med indsættelse af § 30 a foreslås, at ved-

kommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren) eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, skal træffe afgørelse i sager om udsættelse med genindkaldelser efter den første samlede tjeneste.

§ 27 fastsætter, at udskrevne værnepligtige kan få udsættelse med den første samlede tjeneste indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen af hensyn til deres uddannelse eller af andre grunde vil være af særlig betydning for dem. I forhold til den gældende § 27 foreslås »værnepligtstjeneste« ændret til »den første samlede tjeneste«, hvorved det præciseres, at udsættelse med genindkaldelse ikke behandles efter denne regel.

Af samme årsag som i § 27 foreslås »værnepligtstjeneste« i § 28, stk. 1, ændret til »den første samlede tjeneste«.

§ 28, stk. 2, svarer til den gældende § 28, stk. 2.

§ 28, stk. 3, der er ny, åbner mulighed for efter ansøgning fra den værnepligtige at give udsættelse i yderligere 3 år i forhold til stk. 2 i det omfang, det er nødvendigt for at imødekomme forsvarrets og det statslige redningsberedskabs behov for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling, jf. lovens § 24. Forslaget tilgodeser blandt andet forsvarrets behov for at kunne indkalde medicinske kandidater til tjeneste i Forsvarets Lægekorps, men vil også kunne få betydning for værnepligtige med andre uddannelser eller livsstillinger, som forsvaret eller redningsberedskabet har behov for. Der findes allerede en særlig regel i lovens § 24, hvorefter fordelingsreglerne i § 23 kan fraviges i det omfang, det er nødvendigt for at imødekomme forsvarrets og det statslige redningsberedskabs behov for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling. Forslaget må i øvrigt betragtes som en service over for uddannelsessøgende, som ikke kan afslutte uddannelsen inden for den tid, der tildeles efter udsættelsesreglerne i § 27 og i § 28, stk. 2. Med lovforslaget tilgodeses såvel forsvarrets og det statslige redningsberedskabs som de pågældende værnepligtiges behov.

§ 29 svarer til den gældende § 29.

§ 30, stk. 1, bestemmer, at afgørelser om udsættelse efter henholdsvis § 27 og § 28 træffes af den myndighed, som af vedkommende minister er bemyndiget hertil. For værnepligtige i forsvaret påregnes kompetencen delegeret til Forsvarets Værnepligt og Rekruttering, for værnepligtige i det statslige redningsberedskab til Beredskabsstyrelsen og for værnepligtige, der er overført til civilt arbejde, til Militærnægteradministrationen.

§ 30, stk. 2, fastsætter, at myndighedernes afgørelser om udsættelse med aftjening af værnepligt af den værnepligtige kan indbringes for Værnepligtsnævnet. Der fastsættes endvidere en klagefrist på 4 uger fra det tidspunkt, hvor afgørelsen er meddelt den værnepligtige.

§ 30, stk. 3, fastholder Værnepligtsnævnets kompetence til at træffe afgørelse om fritagelse for værnepligtstjeneste i henhold til § 29.

§ 30 a tillægger vedkommende minister (forsvarsministeren henholdsvis indenrigsministeren) eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, kompetence til at give udsættelse til værnepligtige, som efter hjemsendelse fra den første samlede tjeneste genindkaldes, såfremt de godtgør, at de i § 27 anførte grunde er til stede. Udsættelsen skal således af hensyn til de værnepligtiges uddannelse eller af andre grunde være af særlig betydning for dem.

Til § 2

Til nr. 1.

Det foreslås at udvide fristen i § 2, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde fra 4 uger til 8 uger for de værnepligtige, der overvejer at ansøge om overførelse til civilt arbejde efter modtagelse af en indkaldelsesordre til tjeneste i forsvaret eller redningsberedskabet.

De værnepligtige vil herved få bedre tid til at overveje deres stillingtagen til værnepligtstjenesten. Forslaget vil ikke have indvirkning på fordelingen af værnepligtige til forsvaret og redningsberedskabet. Der vil efter udvidelsen af fristen fortsat være tilstrækkelig tid til at erstatte en værnepligtig, der overføres fra forsvaret eller redningsberedskabet til civilt arbejde, med en anden værnepligtig.

Til nr. 2.

Det foreslås i stk. 1, at indenrigsministeren fastsætter regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige. Det drejer sig om dagløn, kostpenge, hjemsendelsespenge m.v.

Forslaget medfører, at Folketingets Finansudvalg formelt ikke (længere) skal give tilslutning hertil. Dette er i overensstemmelse med den faktisk stedfundne udvikling på området.

Før finansåret 1989 blev spørgsmålet om regulering af ydelser til civile værnepligtige efter lovens § 4 hvert år forelagt for Folketingets Finansudvalg. Efter

anmodning fra Finansministeriet er reguleringen siden 1989 sket med hjemmel i en tekstanmærkning til de årlige finanslove.

Folketingets Finansudvalg har tilkendegivet, at antallet af tekstanmærkninger bør begrænses mest muligt. Finansministeriet har derfor i forbindelse med forberedelsen af finanslovsforslaget for 1999 iværksat en generel gennemgang af tekstanmærkningerne for bl.a. at vurdere det fortsatte behov for hver enkelt tekstanmærkning.

Finansministeriet har i en rapport af 25. maj 1998 om »Gennemgang af tekstanmærkninger« henstillet til overvejelse, om tekstanmærkningen vedrørende regulering af ydelserne til civile værnepligtige kan indarbejdes i de regler, der gælder for civile værnepligtige.

Med forslaget kan tekstanmærkningen udgå af de årlige finanslove.

Forslaget forudsætter, at reguleringen af ydelserne til civile værnepligtige fortsat vil ske i overensstemmelse med de hidtil gældende principper, hvorefter ydelserne reguleres periodisk som kompensation for den almindelige løn- og prisudvikling i samfundet.

Det foreslås samtidigt i et nyt stk. 2, at indenrigsministeren fastsætter regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af Militærnægteradministrationens administrationsomkostninger således, at også adgangen til at oppebære indtægter på området for civil værnepligt hjemles i loven.

Der har siden 1989 været optaget en indtægtskonto på finansloven under § 13. Indenrigsministeriet for betaling fra institutioner (udstationeringssteder) for deres anvendelse af civile værnepligtiges arbejdskraft. Det drejer sig om institutioner, der fra den 1. januar 1989 efter ansøgning er indgået i ordningen. De pågældende institutioner betaler for tiden 30 kr. for hver dag, den værnepligtige arbejder på institutionen. Beløbet reguleres med mellemrum som kompensation for lønudviklingen.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 1999. Dette ikrafttrædelsestidspunkt tilgodeser behovet for tilrettelæggelse af de administrative og tekniske procedurer som følge af ændring af reglerne om straffede værnepligtige.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

§ 1. Enhver dansk mand er undergivet værnepligt (værnepligtig).

Stk. 2. Den, der tillige er statsborger i en fremmed stat, kan af indenrigsministeren fritages for værnepligt, såfremt dette er fastsat ved gensidig overenskomst med den pågældende stat.

§ 4. Den, der for forsætlig lovovertrædelse ved dansk eller fremmed domstol er idømt ubetinget straf af fængsel i mindst 5 måneder eller forvaring efter straffelovens § 70, kan af sessionen udelukkes fra værnepligtstjeneste, såfremt det udviste forhold begrundes en nærliggende fare for, at han vil give anledning til disciplinære vanskeligheder eller besværliggørelse af tjenesten.

Stk. 2. Den, der i henhold til stk. 1 udelukkes fra værnepligtstjeneste, kan, når der er gået 1 år siden sidste afgørelse, kræve, at sagen herom genoptages.

Lovforslaget

§ 1

I værnepligtsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 190 af 2. april 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes som *stk. 3 og 4*:

»Stk. 3. Den, der er tilflyttet fra Færøerne eller Grønland efter at have haft ophold der i mindst 10 år, kan af indenrigsministeren eller den statsamtmand, indenrigsministeren bemyndiger til det, fritages for værnepligt. Ansøgning om fritagelse skal afgives senest 4 uger efter, at den værnepligtige har modtaget pålæg om at møde for sessionen, jf. § 13, stk. 2.

Stk. 4. Den, der møder for sessionen efter at være fritaget for værnepligt efter stk. 2 eller 3, er omfattet af lovgivningens bestemmelser om værnepligtige.«

2. § 4 affattes således:

»§ 4. Den, der ved dansk eller fremmed domstol er idømt ubetinget straf af fængsel i mindst 30 dage eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70, kan af sessionen udelukkes fra værnepligtstjeneste, såfremt det udviste forhold begrundes en nærliggende fare for, at han vil give anledning til disciplinære vanskeligheder eller besværliggørelse af tjenesten.

Stk. 2. Den, der i henhold til stk. 1 udelukkes fra værnepligtstjeneste, kan, når der er gået et år fra sidste afgørelse, kræve, at sagen herom genoptages.

Stk. 3. Indenrigsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om udelukkelse fra værnepligtstjeneste.«

§ 7. Sessionen bedømmer og udskriver værnepligtige til værnepligtstjeneste. Indenrigsministeren fastsætter regler for sessionernes forretningsgang samt tiden for sessionernes afholdelse i hvert kalenderhalvår.

Stk. 2. Sessionen består af

- 1) en sessionsleder som formand,
- 2) et medlem af en kommunalbestyrelse eller et amtsråd,
- 3) en sessionsofficer og
- 4) en sessionslæge.

Stk. 3. De i stk. 2, nr. 2, nævnte medlemmer udpeges af vedkommende amtsråd (i Københavns og Frederiksberg kommuner henholdsvis borgerrepræsentationen og kommunalbestyrelsen) efter regler fastsat af indenrigsministeren.

3. Efter § 4 indsættes:

»§ 4 a. Såfremt en værnepligtig, der har afsluttet den første samlede tjeneste, idømmes en sanktion som nævnt i § 4, stk. 1, kan vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, undlade at genindkalde den pågældende, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for, at han vil give anledning til disciplinære vanskeligheder eller besværliggørelse af tjenesten.

§ 4 b. Vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, kan til brug ved behandling af de i §§ 4 og 4 a nævnte sager afkræve Rigspolitichefen oplysninger om værnepligtiges strafbare forhold, herunder oplysninger i elektronisk form. Rigspolitichefen afgiver de pågældende oplysninger i form af straffeattester til offentlig brug.

Stk. 2. Såfremt en tjenstgørende værnepligtig idømmes en sanktion som nævnt i § 4, stk. 1, meddeler politiet dette til vedkommende minister.

Stk. 3. Til brug for afgørelse af sager efter §§ 4 eller 4 a videregives de i stk. 1 og 2 nævnte oplysninger til den myndighed, der skal træffe afgørelse i sagen.«

4. I § 7, *stk. 3*, ændres »(i Københavns og Frederiksberg kommuner henholdsvis borgerrepræsentationen og kommunalbestyrelsen)« til: »(i Københavns og Frederiksberg Kommuner af kommunalbestyrelsen)«.

5. Efter § 9 indsættes som ny kapiteloverskrift:

»Kapitel II a
Værnepligtsnævnet«.

§ 10. Indenrigsministeren nedsætter et værnepligtsnævn. Nævnet består af en formand og 8 andre medlemmer, hvoraf 4 indstilles af Folketinget, 2 af forsvarsministeren, 1 af indenrigsministeren og 1 af justitsministeren. Der udpeges en stedfortræder for hvert medlem. Medlemmer og stedfortrædere udpeges for 4 år ad gangen.

§ 11. Værnepligtsnævnet afgør

- 1) spørgsmål om fritagelse for værnepligts-tjeneste efter § 3, stk. 1,
- 2) spørgsmål om udsættelse med og fritagelse for værnepligtstjeneste efter §§ 28 og 29,
- 3) sager efter § 4, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande og
- 4) klager over sessionsafgørelser om udelukkelse fra værnepligtstjeneste efter § 4.

Stk. 2. Indbringelse af sager for værnepligtsnævnet har ikke opsættende virkning, medmindre nævnet bestemmer andet.

§ 12. Værnepligtsnævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter værnepligtsnævnets forretningsorden. Det kan i denne bestemmes, at visse typer af sager kan afgøres af formanden.

6. § 10 affattes således:

»§ 10. Indenrigsministeren nedsætter et Værnepligtsnævn.

Stk. 2. Nævnet består af en formand, der skal være landsdommer eller opfyldte betingelserne for at blive udnævnt til landsdommer, og 10 andre medlemmer, hvoraf 5 medlemmer indstilles af Folketinget, 2 medlemmer indstilles af forsvarsministeren, 1 medlem indstilles af justitsministeren, 1 medlem indstilles af de værnepligtiges talsmandsorganer og 1 medlem udpeges af indenrigsministeren.

Stk. 3. Der udpeges en stedfortræder for hvert medlem.

Stk. 4. Medlemmer og stedfortrædere udpeges for 4 år ad gangen.

Stk. 5. Det af talsmandsorganerne indstillede medlem og stedfortræder udpeges dog for 1 år uden mulighed for genudpegning.«

7. § 11, stk. 1, affattes således:

»§ 11. Værnepligtsnævnet afgør

- 1) spørgsmål om fritagelse for værnepligtstjeneste efter § 3, stk. 1,
- 2) klager over sessionsafgørelser om udelukkelse fra værnepligtstjeneste efter § 4,
- 3) klager over udsættelsesafgørelser efter §§ 27 og 28,
- 4) spørgsmål om fritagelse for værnepligtstjeneste efter § 29 og
- 5) sager efter § 4, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.«

8. § 12, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter regler for Værnepligtsnævnets virksomhed.«

Kapitel VI

Udsættelse med og fritagelse for værnepligtstjeneste

§ 27. Vedkommende minister kan give udskrevne værnepligtige udsættelse med værnepligtstjeneste indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen af hensyn til deres uddannelse eller af andre grunde vil være af særlig betydning for dem.

§ 28. Efter det tidspunkt, der er nævnt i § 27, kan udsættelse med værnepligtstjeneste kun gives værnepligtige, der godtgør, at udsættelsen har væsentlig betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

Stk. 2. Udsættelsen gives for indtil 1 år ad gangen og kan, såfremt de i stk. 1 nævnte forhold stadig foreligger, gives for sammenlagt højst 3 år.

9. Efter § 24 indsættes i kapitel IV:

»§ 24 a. Til brug for værnepligtiges placering på tjenestesteder og inden for disse kan forsvarsministeren eller den myndighed, forsvarsministeren bemyndiger til det, hos Rigspolitichefen få oplyst, om værnepligtige, der er udtaget til den første samlede tjeneste, for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer er idømt ubetingede frihedsstraffe eller betingede frihedsstraffe eller domme uden straffastsættelse, herunder med vilkår om samfundstjeneste, eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70.

Stk. 2. Forsvarsministeren fastsætter regler om indhentelse af oplysninger i henhold til stk. 1, herunder indhentelse af oplysninger i elektronisk form, samt videregivelse af disse til værnepligtsuddannende myndigheder.

Stk. 3. Oplysninger, der er videregivet af politiet i medfør af § 4 b, stk. 2, kan videregives til den værnepligtsuddannende myndighed.«

10. Kapitel VI affattes således:

»Kapitel VI

Udsættelse med og fritagelse for værnepligtstjeneste

§ 27. Udskrevne værnepligtige kan gives udsættelse med møde til den første samlede tjeneste indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen af hensyn til deres uddannelse eller af andre grunde vil være af særlig betydning for dem.

§ 28. Efter det tidspunkt, der er nævnt i § 27, kan udsættelse med den første samlede tjeneste kun gives værnepligtige, der godtgør, at udsættelsen har væsentlig betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

Stk. 2. Udsættelsen gives for indtil 1 år ad gangen og kan, såfremt de i stk. 1 nævnte forhold stadig foreligger, gives for sammenlagt højst 3 år.

Stk. 3. I det omfang det er nødvendigt for at imødekomme forsvarrets og det statslige redningsberedskabs behov for værnepligtige med særlig uddannelse eller livsstilling, jf. § 24, gives udsættelse for indtil 1 år ad gangen og kan, såfremt de i stk. 1 nævnte forhold stadig foreligger, gives for sammenlagt højst 6 år.

§ 29. Værnepligtige kan fritages for værnepligtstjeneste, når de i medfør af § 28 har opnået sammenlagt 3 års udsættelse, såfremt de godtgør, at fritagelsen har afgørende betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

§ 30. Afgørelse om udsættelse i henhold til § 28 eller om fritagelse i henhold til § 29 træffes af værnepligtsnævnet efter indstilling fra vedkommende minister.

§ 2. Ansøgning om overførelse til civilt arbejde indsendes til indenrigsministeren ledsaget af fornødne oplysninger og dokumentation. Ansøgningen skal være indsendt inden 4 uger efter indkaldelsesordrens modtagelse.

Stk. 2. De værnepligtige skal i forbindelse med indkaldelsesordren vejledes om adgangen til at blive overført til civilt arbejde og om reglerne i stk. 1.

Stk. 3. En værnepligtig kan kun én gang blive overført til civilt arbejde.

Stk. 4. Indenrigsministeren kan, når særlige omstændigheder taler herfor, behandle en ansøgning, uanset fristen i stk. 1 ikke er overholdt, eller uanset at ansøgeren allerede én gang har været overført til civilt arbejde.

§ 4. Indenrigsministeren fastsætter med tilslutning fra folketingets finansudvalg regler om de civile værnepligtiges aflønning og andre ydelser.

§ 29. Værnepligtige kan fritages for værnepligtstjeneste, når de i medfør af § 28 har opnået sammenlagt 3 års udsættelse, såfremt de godtgør, at fritagelsen har afgørende betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

§ 30. Afgørelse om udsættelse i henhold til §§ 27 og 28 træffes af den myndighed, som af vedkommende minister er bemyndiget til det.

Stk. 2. Afgørelse efter stk. 1 kan af den værnepligtige indbringes for Værnepligtsnævnet. Afgørelsen kan ikke indbringes senere end 4 uger fra det tidspunkt, da den er meddelt den værnepligtige.

Stk. 3. Afgørelse om fritagelse i henhold til § 29 træffes af Værnepligtsnævnet efter indstilling fra vedkommende minister.

§ 30 a. Vedkommende minister eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, kan give udsættelse til værnepligtige, som efter hjemsendelse fra den første samlede tjeneste genindkaldes, såfremt de godtgør, at de i § 27 anførte betingelser er til stede.«

§ 2

I lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde, jf. lovbekendtgørelse nr. 191 af 2. april 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, stk. 1, 2. pkt., ændres »4 uger« til: »8 uger«.

2. § 4 affattes således:

»§ 4. Indenrigsministeren fastsætter regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige.

Stk. 2. Indenrigsministeren fastsætter regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af administrationsomkostninger.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. januar 1999.

Lovforslag nr. L 7. Skriftlig fremsættelse (7. oktober 1998)

Indenrigsministeren (Thorkild Simonsen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af værnepligtsloven og lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde. (Ændring af reglerne om udelukkelse af straffede værnepligtige, delvis ændring af Værnepligtsnævnets funktion og sammensætning, udvidelse af fristen for ansøgning om overførelse til civilt arbejde m.v.).

(Lovforslag nr. L 7).

Formålet med lovforslaget er navnlig ønsket om ændringer i værnepligtslovens bestemmelse om udelukkelse fra værnepligtstjeneste på grund af straf. Det foreslås på baggrund af anbefalinger af en af forsvarsministeren nedsat arbejdsgruppe at nedsætte udelukkelsesgrænsen fra 5 måneder til 30 dages ubetinget fængsel for at afhjælpe de problemer, som tidligere straffede værnepligtige giver anledning til under tjenesten.

Forslaget indebærer, at det nuværende system, hvorefter kriminalregistret automatisk indberetter visse straffeoplysninger om alle værnepligtige mellem 17 og 32 år til de værnepligtsadministrerende statsamter via Indenrigsministeriet, erstattes af et system, hvorefter straffeoplysninger kun stilles til rådighed, når det konkrete behov foreligger, dvs. i forbindelse med indkaldelse til værnepligtstjeneste.

Det foreslås, at politiet for så vidt angår tjenstgørende værnepligtige oplyser vedkommende minister om idømte sanktioner. Oplysninger herom videregives til de værnepligtsadministrerende statsamter til brug for rejsning af udelukkelsessag.

Efter forslaget tillægges vedkommende minister (forsvarsministeren eller indenrigsministeren) hjemmel til at indhente straffeoplysninger for værnepligtige, som efter den første samlede tjeneste skal genindkaldes, samt til at afgøre,

hvorvidt genindkaldelse bør finde sted og i givet fald til hvilken tjeneste.

For at forhindre koncentration af straffede værnepligtige under indkaldelse til den første samlede tjeneste tilvejebringes efter forslaget mulighed for, at straffeoplysninger om værnepligtige, der for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer er idømt ubetingede frihedsstraffe eller betingede frihedsstraffe eller domme uden straffastsættelse, herunder med vilkår om samfundstjeneste, eller foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70, kan indhentes af den myndighed, der fordeler værnepligtige til tjeneste i forsvaret og redningsberedskabet. Disse oplysninger kan videregives til de værnepligtsuddannende centrale niveauer, men ikke til den enhed, som forestår den egentlige uddannelse af de værnepligtige. Disse oplysninger indhentes og videregives i form af markering og uden angivelse af, hvad de pågældende nærmere er dømt for.

Der foreslås indført en regel om, at færing og grønlandere under ophold i Danmark kan fritages for værnepligt, hvis det forudgående ophold på Færøerne eller i Grønland udgør mindst 10 år.

Værnepligtsnævnet foreslås omdannet til i det væsentligste at fungere som klagenævn. Ansøgninger om udsættelse med værnepligtstjeneste, som nævnet hidtil har behandlet, skal efter forslaget behandles af de værnepligtsadministrerende myndigheder, men med rekurs til nævnet. Desuden foreslås en udvidelse af Værnepligtsnævnet, hvorefter Folketinget indstiller 5 medlemmer og de centrale talsmandsorganer 1 medlem.

Der indføres efter forslaget en udvidet adgang til efter ansøgning at meddele udsættelse til værnepligtige, som forsvaret og redningsberedskabet har et særligt behov for, og som er i gang med en længerevarende uddannelse, der ikke i

alle tilfælde kan afsluttes inden for de gældende udsættelsesrammer.

Det tilføjes, at lovforslaget er en genfremsættelse af lovforslag nr. L 159 vedrørende værnepligtsloven, som blev fremsat den 14. januar 1998, og som blev førstebehandlet på Folketingets 50. møde den 5. februar 1998. Bortset fra en ændring af lovens ikrafttrædelsestidspunkt er der ikke foretaget ændringer i denne del af lovforslaget.

I lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde foreslås fristen på 4 uger for værnepligtige

til at ansøge om overførelse til civilt arbejde efter modtagelse af indkaldelsesordre til tjeneste i forsvaret eller redningsberedskabet udvidet fra 4 til 8 uger. Endelig er der i lovforslaget indarbejdet en bemyndigelse til at fastsætte regler om aflønning og andre ydelser til civile værnepligtige og til at fastsætte regler om betaling for anvendelse af civile værnepligtiges udførelse af civilt arbejde til dækning af Militærnægteradministrationens administrationsomkostninger.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til Folketingets velvillige forhandling.